

טז. נהוג ללמוד בכל שבת פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וכן ענין בהערות אאמו"ר על הזהר רפרשת השבוע.

בנוגע לפרש"י — הנה בהמשך להמרוכר במאמר אורות הענין ר"אב המון גוים", נתעכב גם על פירוש רש"י בענין זה:

על פסוק "ולא יקרא את שמך אברם והי' שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך" (יז, ה), מעתיק רש"י את התיבות "כי אב המון גוים", ומפרש: "לשון נוטריקון של שמו, ורי"ש שהיתה בו בתחלה, שלא הי' אב אלא לארם שהוא מקומו, ועכשיו אב לכל העולם. ואפילו רי"ש שהיתה בו מתחלה לא זזה ממקומה. שאף יו"ד של שרי נתרעמה על השכינה ער שהוסיפה ליהושע, שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע".

וזה העיר: בנוגע ליו"ד של שרי — מצינו במררשי חז"ל שהיו"ד של שרי נתחלקה לכ' אותיות ה"א: ה"א א' לאברהם, וה"א א' לשרה. ולפירוש זה אין מקום לתרעומת כו'. אבל — פירוש זה אינו שייך ללימוד ע"ר הפשט, כי: ב"פשוטו של מקרא" הרי האות יו"ד היא אות כפ"ע, ולא ב' פעמים ה"א, אלא **שהמספר והגימטריא של האות יו"ד שוה למספר וגימטריא דב"פ ה"א**, ולכן לא הביא רש"י פירוש זה.

וכאן רואים — לכל לראש — את גורל הדיוק של רש"י בהעתקת התיבות מהפסוק — שהרי רש"י אינו מעתיק תיבת "נתתיך" שבסוף הפסוק (אף שאינה אלא תיבה אחת בלבד), ואפילו אינו מרמזה בהוספת תיבת "וגו'" — מכיון שבתיבה זו אינו מפרש מאומה. ולאידך — מעתיק רש"י תיבת "כי", אף שפירושו קאי על התיבות "אב המון גוים", מכיון שתיבה זו היא **היסוד** לכל פירושו: כיון שנאמר בכתוב "ולא יקרא עוד את שמך אברם והי' שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך", כלומר, שזהו **הטעם** לקריאת השם "אברהם", לכן מפרש רש"י ש"אברהם" הוא "לשון נוטריקון של שמו כו'".

והנה, בפירוש רש"י זה ישנם כו"כ פרטים הדורשים ביאור:

(א) לשם מה צריכים ראי' והוכחה מ"יו"ד של שרי" שהי' לה תרעומת על השכינה כו' — הרי מוכן **בפשטות** שכאשר יטלו אות משמו של צדיק תתרעם האות על כך, ומה צורך בראיות והוכחות על דבר פשוט כזה?

(ב) מדיוק הלשון "ואף יו"ד של שרי נתרעמה כו'", משמע, שבעצם לא הי' מקום לתרעומת אצל יו"ד של שרי, ולכן, מכיון **שאפילו** ("אף") יו"ד של שרי נתרעמה, הרי עאכ"כ שכן הוא בנוגע לרי"ש של אברם. ולכאורה: מהי הסברא לחלק בין היו"ד של שרי לרי"ש של אברם, ומה ק"ו יש בדבר שלכן כותב רש"י בלשון "ואף כו'?"

(ג) הראי' מיו"ד של שרי היא — לכאורה — ראי' **לסתור**, שהרי היו"ד

של שרי לא נשארה במקומה אלא ניתוספה בשמו של צדיק אחר — יהושע, וענין זה גופא — רק לאחר **מאות** שנים, ויתירה מזו — בב' תקופות (הנהגות, מדות: אלף שנה*) **שונות**: שינוי שם שרה — בזמן שקודם גלות מצרים, אבל לאחר גזירת בין הבתרים על הגלות, ושינוי שם יהושע — **בקשר** לביאת הארץ**, ועד אז נשארה במצב של תרעומת על השכינה, וא"כ, כאשר רש"י רוצה להביא רא' בנוגע לר"ש של אברהם שלא זוה ממקומה — כיצד מתאים להביא רא' מהתרעומת דיו"ד של שרי, שניטלה ממנה, ונשארה במצב של תרעומת משך זמן רב, עד שניתוספה לשמו של צדיק אחר?

ד) רש"י מפרש ש"ר"ש שהיתה בו בתחלה שלא הי' אב אלא לארם". ולכאורה, מכיון שבפסוק זה מדובר אודות הטעם לקריאת השם "אברהם", מדוע מבאר רש"י את הטעם על השם "אברם"?

וממה נפשך: אם יש צורך בפשש"מ לבאר את הטעם לשם "אברם" — הי' צריך רש"י לבאר זאת בפעם הראשונה שמופיע שם זה, ולא להמתין עד שלומדים אודות קריאת השם "אברהם"; ואם אין צורך בפשש"מ לבאר ענין זה [כשאר הענינים שאינם דורשים ביאור בפשש"מ, וכמ"ש אדמו"ר הזקן בקו"א (לאו"ח סרפ"ה) שמצינו "פסוקים שרש"י אינו מפרש שם מחמת פשיטותם, וכן בכל פסוק יש כמה וכמה תיבות שאין עליהם פרש"י לפי שא"צ"], אין צורך לבאר זאת גם בפסוק זה!?

וכמדובר כמ"פ שכל פרטי הדיוקים בפירוש רש"י צריכים להיות מובנים בפשטות, ולכן לא הוצרך רש"י לכתבם בפירוש, בהסתמכו על ה"כן חמש למקרא" שיבין זאת מעצמו. וכפי שיתבאר לקמן.

יז. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו — נתעכב על ענין המבואר בסוף ההערות על פרשתנו, ששם מתעכב אאמו"ר על ענין המבואר בזהר דסוף פרשתנו, שתוכן הענין קשור עם סוף זמן הגלות:

בזהר סוף פרשתנו איתא: "אמר רבי יוסי כתיב אז יבקע כשחר אורך וגו', זמין קב"ה לאכרוזא על בנוי ויימא אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח

(*) ולהעיר מרמב"ן (בראשית ב, ג) שתקופות שונות קשורות עם אלף שנה שונים (שית אלפי שנים דהוי עלמא), ע"ד ששת ימי בראשית, ששת מדות. — ידוע אשר כל מדה (ותקופה) כלולה מכל המדות, וכנראה במוחש אשר בכל אלף שנה דהנ"ל — היו כמה שינויים, ובנדו"ד (אלף השלישי): גלות מצרים (גבורה שכו) וביאת הארץ (חסד שכו) — ובסגנון הרמב"ן: כל אלף כלול מכל ששת האלפים, וגלות מצרים וביאת הארץ — הם כ"אלף" שונה שבאלף השלישי עצמו.

(**) שלא יכשל בעצת מרגלים — ויכניס את בני"י לארץ.

עתידיים להתחדש כמותה".

ולכן, תיכף ומיד במוצאי שבת קודש, הרי הוא משתדל להשלים את כל הענינים האמורים לעיל.

כא. ויה"ר שע"י כללות העבודה בכל הענינים האמורים לעיל — נזכה בקרוב ממש לקיום פס"ד הרמב"ם שע"י "מצוה אחת" בלבד "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה", עד ל"תשועה והצלה" האמיתית — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ובאופן שביאת משיח צדקנו תהי' עוד לפני הזמן ד"קיימא סיהרא באשלמותא" בט"ו בחשוון, ובדרך ממילא יתקיימו כינוסים אלו ביחד עם משיח צדקנו, בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, ובביהמ"ק שבהר הבית — מכיון שאז יהי' הענין דעלי' לרגל לא רק ג' פעמים בשנה (כפי שהי' בזמן שביהמ"ק הי' קיים, אפילו בזמן בית ראשון), כי אם בכל שבת ובכל ר"ח, כמ"ש "והי' מידי חודש בחדשו ומידי שבת כשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני גר'".

כולל גם החידוש וההוספה ד"יבוא כל בשר" (ולא רק "יראה כל זכורך"), מכיון שיקויים היעוד "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

כב. הביאור בפרש"י:

כאשר לומדים בתורה לראשונה אודות השם "אברם" — אין צורך לבאר את הפירוש דשם זה, מכיון שענין זה אינו דורש ביאור בדרך הלימוד ד"פשוטו של מקרא", דאל"כ, יצטרך רש"י לבאר את הטעמים דכל השמות שמצינו במקרא, ועכ"פ — שמותיהם של כל הצדיקים, חנוך, מתושלח, וכיו"ב. ומכיון שלא מצינו ביאור טעמי כל השמות, כי אם שמות אחדים בלבד נ"קין, "נח", וכיו"ב], הרי מוכן, שבדרך הלימוד ד"פשוטו של מקרא" אין צורך לבאר את טעמי השמות, אלא אם כן ישנו ענין מיוחד בדבר נ"זה ינחמנו", וכיו"ב].

אבל כאשר לומדים את הפסוק "ולא יקרא עוד את שמך אברם והי' שמך אברהם", והפסוק ממשיך לפרש ולבאר את טעם הדבר — "כי אב המון גוים נתתיך", אזי מסביר רש"י את תוכן דברי הפסוק: "לשון נוטריקון של שמו", היינו, שהשם "אברהם" הוא ראשי תיבות "אב המון גוים".

ולהעיר — שגם הלימוד ד"לשון נוטריקון" אינו ע"פ פשוטו של מקרא, שלכן לא מבאר רש"י את הפירוש ד"ראשי תיבות" בנוגע לכל התיבות שבמקרא [אף שבודאי ישנו ביאור ופירוש כזה], אלא שבענין זה מוכרח רש"י לבאר זאת

בלתי מוגה

ב"פשוטו של מקרא", דמכיון שהתורה אומרת שהענין ד"אב המון גוים נתתיך" הוא **נתינת טעם** לקריאת שם "אברהם", בהכרח למצוא את קשר ושייכות הענינים, ולכן מפרש רש"י שזהו "לשון נוטריקון של שמו".

ולאחרי שיודעים שהשם "אברהם" הוא מהשמות המיוחדים שיש בהם ביאור וטעם השייך ל"פשוטו של מקרא" — אזי צריכים כבר למצוא ביאור וטעם גם לשם "אברם", מכיון שכללות שם זה הוא מהשמות שיש בהם ביאור והבנה (משא"כ בשמות סתם).

ועל זה מפרש רש"י — "ור"ש שהיתה בו מתחלה, שלא הי' אב אלא לארם, שהוא מקומו, ועכשיו אב לכל העולם".

השם "אברם" פירושו — אב לארם, ומאי שנא ארם דוקא — "שהוא מקומו" של אברם, כמובן בפשטות שהשפעת האדם מתבטאת — לכל לראש ובעיקר — במקומו, ולכן הי' "אב" למקום זה — אב לארם. "ועכשיו אב לכל העולם", דמכיון שנעשה "אב" גם **מחוץ** למקומו, שוב אין סיבה לחלק בין מקום זה למשנהו, ולכן נעשה "אב לכל העולם".

כג. עפ"ז נשאלת השאלה: מכיון שנעשה "אב לכל העולם", "אב המון גוים" — הי' צריך להקרא "אבהם" (ללא רי"ש), שפירושו "**אב המון**", ומדוע נקרא בשם "אברהם", הרי הרי"ש (דקאי על היותו "אב לארם") מיותרת היא, ובמכ"ש וק"ו: אם הוא "אב לכל העולם", הרי בודאי שהוא "אב לארם", שהרי י"ש בכלל מאתיים מנה" ?!

ועל זה ממשיך רש"י בפירושו — "ואפילו רי"ש שהיתה בו מתחלה **לא זזה ממקומה**" :

רש"י אינו כותב שהרי"ש לא ניטלה, לא נלקחה, וכי"ב, אלא מדייק בלשונו וכותב "לא זזה ממקומה", כי: החידוש בדבר הוא — לא רק בכך ש(תוכן)האות רי"ש נשארה ולא ניטלה משמו, היינו, שגם לאחר שנעשה "אב המון גוים" נשאר "אב לארם" — דמאי קמ"ל, אלא החידוש הוא ש"לא זזה ממקומה", היינו, שנשארה במקומה בתיבת "אברהם" כפי שהיתה מקודם ("לא זזה ממקומה"), ולא עברה למקום אחר — באופן שתוכנה יהי' כלול באות ה' ד"אבהם", "אב המון גוים", וכ"ש "אב לארם".

וטעם הדבר ש"לא זזה ממקומה" — דלכאורה, סוכ"ס הרי האות רי"ש **מיותרת** היא, מכיון שתוכנה נכלל באות ה"א (במכ"ש וק"ו, כנ"ל) — הנה על זה מביא רש"י ראי' מ"יר"ד של שרי", כדלקמן.

ומדייק רש"י בלשונו וכותב "**שאף** יו"ד של שרי כו", לשון של ק"ו, כדלקמן. ובדיוק זה ("שאף כו") מתרץ רש"י גם את השאלה שלכאורה הראי' מיו"ד של שרי היא ראי' לסתור, שהרי סוכ"ס ניטלה משמה, משא"כ רי"ש של

אברם שלא זוה ממקומה — מכיון שטענת הרי"ש של אברם היא גדולה (חמורה) יותר מטענת היו"ד של שרי, כדלקמן.

כז. והביאור בזה:

בנוגע לקריאת השם "שרה" במקום "שרי", "לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה" — ילמד הבן חמש למקרא בהמשך הענין את פירוש רש"י: "לא תקרא את שמה שרי, דמשמע שרי לי ולא לאחרים, כי שרה שמה — שתהא שרה על כל".

ולכאורה, פירוש הדברים הוא — שלאחרי שנעשית "שרה על כל" היא עדיין "שרי לי" (לאברהם), ע"ד האמור לעיל בנוגע לאברהם, שגם לאחר שנעשה "אב לכל העולם" נשאר עדיין "אב לארם".

אמנם, כד דייקת שפיר, אין לומר ש"שרה על כל" כולל גם "שרי לי" (לאברהם) — כי מה שיין לומר ק"ו בדבר, שמפני היותה "שרה" על כל העולם הרי היא בודאי שרה על אברהם — **אדרבה**: מכיון שמעלתו של אברהם גדולה ביותר, יתכן שתהא "שרה" על כל העולם, **מלבד** על אברהם.

וכפרט שבהמשך הענין ילמד הבן חמש למקרא שאברהם ה' גדול משרה — הן בנוגע למספר השנים, והן בנוגע למעלה — כמוכא בפרש"י (יז, יז) ש"אברהם האמין ושמו, ושרה לא האמינה ולגלגה". ומכיון שכן, אין כל הכרח שמפני היותה "שרה על כל" תהי' גם "שרי לי", ואדרבה: על כל העולם יכולה היא להיות "שרה", מלבד על אברהם, שמעלתו גדולה יותר ממנה. וכל זה — נוסף על מה שלמד בפ' בראשית (ג, טז) "והוא ימשל בך".

ואף שמקודם לכן היתה נקראת "שרי", "שרי לי", היינו, שהיתה שרה **לאברהם** — הרי בפסוקים אלו מדובר אודות הוספת עילוי גדול ביותר אצל אברהם, "התהלך לפני והי' תמים ואתנה בריתי ביני ובינך גו' והיית לאב המון גוים", ולכן, לאחר שאברהם נתעלה לדרגה נעלית ביותר — שוב לא היתה שרה יכולה להיות "שרי לי" (לאברהם), כי אם "שרה על כל" — על כל העולם (מלבד אברהם).

כח. והנה, ע"פ האמור לעיל שלאחרי שנקראה בשם "שרה" לא היתה עוד "שרי לי" — מובן, שאין מקום לטענת היו"ד של שרי מדוע נטלו אותה משמה:

מכיון שעכשיו היא "שרה על כל", ולא "שרי לי" — הרי **אי אפשר** לקרותה "שרי" (להשאיר את היו"ד), מכיון שאין זה נכון, שהרי אינה עוד "שרי לי" (לאברהם), כי אם "שרה על כל". ולכן, אין מקום לטענת היו"ד מדוע נוטלים אותה משם זה — מכיון שתוכנה של האות ("שרי לי") נתבטל.

בלתי מוגה

וזהו הראי' שמביא רש"י כדי לבאר את הטעם לכך ש"רי"ש שהיתה בו בתחלה לא זזה ממקומה":

תוכנה של האות רי"ש ("אב לארס") ישנו גם לאחר שנעשה "אב המון גוים" ודלא כתוכן יו"ד של שרי שנתבטל כו'. אלא השאלה היא — לשם מה צריכה האות רי"ש להשאר במקומה ("אברהם"), הרי בלאה"כ כלולה היא באות ה"א נ"אב המון גוים", וכ"ש "אב לארס".

ועל זה מבאר רש"י שמצינו גדולה מזו: "שאף יו"ד של שרי נתרעמה על השכינה" — למרות שלא הי' מקום לטענתה להשאר בשם זה (מכיון שתוכנה נתבטל), ואעפ"כ התחשב הקב"ה בטרעומת של אות זו (ולכן הוסיפה ליהושע), הרי עאכ"כ שיש להתחשב בטענת האות רי"ש של אברם, שרצונה להשאר במקומה, טענה שיש לה מקום בשכל נשהרי תוכנה של אות רי"ש קיים גם לאחר שנעשה "אב המון גוים"), אף שהיא כבר כלולה באות ה"א.

ובזה מתרץ רש"י (בדרך ממילא) את הקושיא דלעיל שלכאורה זוהי ראי' לסתור, שהרי היו"ד של שרי לא נשארה כו' — כי בכתבו "שאף יו"ד של שרי נתרעמה", מדגיש רש"י שבעצם לא הי' מקום לטענתה של היו"ד, ואפילו הכי נתרעמה נומשום זה שייך ק"ו בדבר, כנ"ל, ולכן, מוכן ופשוט שיש חילוק בין היחס כלפי טענת יו"ד של שרי (טענה שאין לה מקום) ליחס כלפי טענת רי"ש של אברם (טענה שיש לה מקום).

ובזה רואים את גורל הדיוק שבפירוש רש"י — שבתוכה אחת בלבד ("שאף") מבהיר רש"י ב' פרטים: (א) הק"ו מיו"ד של שרי לרי"ש של אברם, (ב) טעם החילוק שביניהם, כנ"ל בארוכה. ועד"ז בנוגע לשאר פרטי הדיוקים בפרש"י זה.

כו. והנה, תוכן הביאור דפרש"י בפשטות הכתובים, ש"אפילו אות רי"ש שהיתה בו בתחלה לא זזה ממקומה" — הרי זה מתאים גם עם ביאור הדברים בפנימיות התורה:

מבואר בדרושי חסידות (תו"א ריש פרשתנו, ועוד) ש"אברם" הוא "שכל הנעלם מכל רעיון". ומוכן, שגם לאחר שנעלה לדרגא נעלית יותר — "אברהם", הנה "אות רי"ש שהיתה בו בתחלה לא זזה ממקומה", שהרי בודאי לא נתבטלה אצלו המעלה ד"אברם", שכל הנעלם מכל רעיון.

ויש לקשר זאת עם המבואר לעיל במאמר — שלפני המילה היו נשמות גבוהות גם אצל אוה"ע, משא"כ לאחר המילה ניתנו לאברהם דוקא — שזהו בדוגמת כללות הענין ד"רי"ש שהיתה בו בתחלה לא זזה ממקומה".

כז. ביאור ההוראה הנלמדת מפירוש רש"י הנ"ל — בנוגע לעבודת

האדם:

בלתי מוגה

ידוע ומבואר בכ"מ שכל עניניהם של ה"אבות" נמשכים בירושה לביניהם אחריהם בכל דור ודור, אצל כאו"א מ"א ישראל. ועד"ז בעניננו — הציווי על ענין המילה. שזהו ענין השייך לכאו"א מ"א ישראל, וכן בנוגע לנשים — "אשה כמאן דמהילא דמיא". ועד כדי כך — שאפילו מצד עצם מציאותו (עוד לפני פעולת המילה) נחשב כאו"א מ"א ישראל בין ה"מולים", כדאיתא במשנה (נדרים לא, ב) "קונם שאיני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל... שאיני נהנה למולים אסור בערלי ישראל כו'", כי כל בנ"י (אפילו מי שלא נימול בפועל ממש מפני אונס כו') הם **בעצם** "מולים" (ראה אוה"ת חנוכה שיב, א).

ומזה מוכן, שאצל כאו"א מ"א ישראל ישנו גם הענין ד"אב המון גוים נתתיך" (כפי שנפעל אצל אברהם אבינו ע"י ענין המילה), ותפקידו של היהודי הוא — להביא כחות אלו מההעלם אל הגילוי ומהכח אל הפועל.

כלומר: לא מיבעי שיהודי נעשה "אב" במקומו [בדוגמת מעלתו של "אברם" — לפני המילה — "אב לארם, שהוא מקומו"], היינו, שהוא פועל ומשפיע על כל אלו שנמצאים במקומו ובסביבתו (ופשיטא שאינו מתפעל כלל ממצב המקום וממצבם של אנשי המקום), אלא יתירה מזו — "אב לכל העולם", היינו, שהוא פועל ומשפיע בכל העולם כולו.

וכאמור — ענין זה ישנו אצל כאו"א מ"א ישראל, מכיון שמקבל זאת בירושה מאברהם אבינו, ועבודתו היא רק — לגלות זאת מהכח אל הפועל ומההעלם אל הגילוי.

וענין זה נפעל ע"י כללות מעשינו ועבודתנו בעניני התורה ומצוותי, שע"י פועלים את הענין ד"הבאים ישרש יעקב יצין ופרח ישראל" — ענין של פריחה וגילוי, ובאופן ד"ומלאו פני תבל תנובה" — פירות ופירי פירות עד סוף כל העולם, וכפירוש החסידות — שעושים "סוף" לענין ה"עולם", מלשון העלם והסתר, היינו, שמבטלים את ההעלם וההסתר, וזוכים תיכף מיד להתגלות הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

* * *

כת. הביאור בהערות אאמו"ר:

מכיון שבהמשך דברי הזהר מדובר אודות ההגבלות שהיו בנוגע ללימוד פנימיות התורה, וכמבואר בזהר במק"א (ח"ג רפז, ב) שרשב"י הורה מי יכנס לשמוע את סודות התורה, מי יכתוב וכו' — הנה **בסיום** הענין [בסוף הפרשה] ממשיך ומסיים שענין זה לא ישאר כן, אלא בסופו של דבר "זמין קב"ה לאכרזא על בנוי ויימא אז יבקע כשחר אורך גו'", היינו, ש"לעתיד יתגלו הסודות ורוזין דאורייתא", ללא כל הגבלה בדבר.

ולכן, כאשר נמצאים **בסוף** ו"אחרית הימים", בסמיכות ממש לגאולה

בלתי מוגה